

AJER
AKADEMIC JOURNAL OF
EDUCATIONAL RESEARCH

ISSUE 4

**AKADEMIC JOURNAL
OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL**

May - June 2024

WWW.AJERUZ.COM

BOSHLANG‘ICH TA‘LIM RIVOJIDA TIMSS VA PIRLS XALQARO DASTURLARINING AHAMIYATI

Turgunova Durdon Rustamjon qizi

CHDPU, Boshlang‘ich ta‘lim fakulteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada bolalar bilan TIMSS va PIRLS xalqaro dasturlar haqida so‘z boradi. Boshlang‘ich ta‘limda xalqaro dasturlarni asosiy tamoyillari va uning muhim tamoyillari va shartlari tushuntiriladi.

Kalit so‘z: STAEM, texnologiya, muhandislik

Boshlang‘ich ta‘limning Davlat ta‘lim standarti, malaka talablari, o‘quv dasturlarida o‘zaro va boshqa ta‘lim tizimlari o‘rtasidagi integratsiyani ta‘minlash; raqobatbardosh variativ o‘quv modullarini ishlab chiqish;

Boshlang‘ich ta‘lim mazmunini sifat jihatidan yangilash, shuningdek, o‘qitish metodikasini takomillashtirish, ta‘lim-tarbiya jarayoniga individuallashtirish tamoyillarini bosqichma-bosqich tatbiq etish; boshlang‘ich ta‘lim maqomi, umumta‘lim fanlari bilan o‘zaro integratsiyasi va o‘quvchilarni kasb-hunarga yo‘naltirish ishlarini tashkil etish;

boshlang‘ich ta‘lim mazmuni, mustaqil hayotda qo‘llash imkoniyati bo‘lgan texnologik savodxonlikni, tanqidiy fikrlash va ijodkorlik kompetensiyalarini shakllantirish;

ta‘lim jarayoniga milliy, umuminsoniy va ma‘naviy qadriyatlar asosida o‘quvchilarni tarbiyalashning samarali shakl, usul va vositalarini keng joriy etish;

o‘quvchi-yoshlarni tarbiyalash va ularning bandligini ta‘minlashda boshlang‘ich ta‘lim bo‘yicha sinfdan va maktabdan tashqari ta‘limning zamonaviy usullari va yo‘nalishlarini joriy etish; baholashning milliy formati va mezonlari, texnologiyalari, metodikasini yaratish;

boshlang‘ich ta‘lim jarayoniga raqamli texnologiyalar va zamonaviy usullarni joriy etish; o‘quv-tarbiya jarayoni samaradorligini va natijaviyligini ta‘minlashda innovatsion pedagogik va zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini tatbiq etish; boshlang‘ich ta‘lim moddiy-texnika bazasini mustahkamlash va byudjetdan mablag‘ bilan ta‘minlashning samaradorligini oshirish; erkin bozor munosabatlariga va xususiy mulk ustuvorligiga asoslangan iqtisodiyotni rivojlanishi hamda tadbirkorlik, kasanachilik faoliyatini keng joriy qilishda o‘quvchi shaxsi, uning intilishlari, qobiliyati va qiziqishlarini aniqlash;

Tendensiyalarni amalga oshirishda fanni rivojlantirishning strategik maqsadlari sifatida quyidagilar belgilab olinadi: “Umumiy o‘rta ta‘lim sifatini

oshirish: mazmun, metodologiya, baholash va ta'lim muhiti” onlayn ilmiy-amaliy konferensiya materiallari boshlang‘ich ta’limni mehnat bozori talablari asosida modernizatsiya qilish, ijtimoiy iqtisodiy jihatdan barqaror rivojlantirish;

o‘quvchilarda savodxonlik, tanqidiy, kreativ va tizimli fikrlash, mustaqil qaror qabul qila olish, o‘z intellektual qobiliyatlarini namoyon eta olish va ma’naviy barkamol shaxs sifatida shakllanishi uchun zarur shart-sharoit yaratish;

belgilab olingan strategik maqsadlar quyidagi vazifalarga asosan amalga oshiriladi: umumiy o‘rta ta’lim barcha bosqichlarida izchil boshlang‘ich ta’limni o‘qitish tizimini yaratish; boshlang‘ich ta’limning ilmiy metodik ta’minotini rivojlantirish; boshlang‘ich ta’limning moddiy-texnik ta’minotini mustahkamlash, zamonaviy texnika va texnologiyalar bilan ta’minlash bo‘yicha takliflar ishlab chiqish;

boshlang‘ich ta’lim jarayoniga raqamli texnologiyalar va zamonaviy usullarni joriy etish orqali innovatsion infratuzilmasini shakllantirish;

boshlang‘ich ta’lim maqomini uning fundamental bilimlarning inson yaratuvchilik faoliyati bilan bog‘liqligini hamda atrof-muhit va umumiy ta’lim mazmuni o‘rtasidagi o‘zaro ta’sirni ta’minlashdagi asosiy rolga munosib ravishda o‘zlashtirishga erishish;

fanlarning o‘zaro integratsiyasi va o‘quvchilarni kasb-hunarga yo‘naltirish ishlarini tashkil etish;

kadrlarni tayyorlash, mavjud kadrlar ta’minotini modernizatsiyalash va inson potentsialidan samarali foydalanish;

malaka talablarini, shuningdek yangilangan ta’lim standartlarini joriy etish uchun egallanadigan ko‘nikmalarni aniqlashning yangi usullarini joriy etish;

fanning mazmuni, o‘ziga xos xususiyatlari, malaka talablari va shakllantiriladigan kompetentsiyalardan kelib chiqqan holda baholash tizimini ishlab chiqish;

fan bo‘yicha olimpiadani tashkil etish Nizomini ishlab chiqish va amaliyotga joriy qilish;

iqtidorli o‘quvchilarni aniqlash, baholash va rag‘batlantirish tizimini texnologiya shu jumladan dizayn, muhandislik, robototexnika, elektronika, bolalar uchun ixtiro masalalarini yechish algoritmi kabi tanlov va ko‘rgazmalarini tashkil etish;

intellektual salohiyatning mehnat bozorida o‘rni haqidagi madaniyatni shakllantirish; “Umumiy o‘rta ta’lim sifatini oshirish: mazmun, metodologiya, baholash va ta’lim muhiti” onlayn ilmiy-amaliy konferensiya materiallari perspektiv texnologik, zamonaviy standartlarga mos keluvchi, yo‘nalishlarni tadqiq qilish va joriy etish;

o'quvchilarda loyihalash va tadqiqot ishlari madaniyatini shakllantirish;
ta'limning ilg'or amaliyotini ommalashtirish va boshlang'ich ta'limni o'qitishning shakllari xilma-xilligini rag'batlantirish; amaliy jihatdan texnologiya sohasidagi bilim – texnologiyalar transferi bilan bog'liq, keng ma'noda kelajak avlodni yuz berishi mumkin bo'lgan texnologik o'zgarishlar bilan ishlashga tayyorlash. Belgilangan tendensiyalar, strategik maqsad va uni amalga oshirish natijasida kutilayotgan natijalar quyidagilardan iborat: davlat ta'lim dasturlari tarkibiga kiruvchi texnologiya darslari o'quvchilarda metafan, XXI asr va hayotiy ko'nikmalarini, bitiruvchilarda nostandart sharoitlarda yuzaga keladigan muammolarni hal etish, ta'limning barcha bosqichlarida injenerlik qobiliyati va ijodkorlikni rivojlantirish hamda mustaqil hayotda zarur bo'ladigan mehnat ko'nikmalarini o'zlashtirish, maktabdan keyingi ta'lim bosqichiga yoki mustaqil hayotga qadam qo'yishda zarur bo'ladigan bazaviy kompetensiyalar va dunyoqarashlarni shakllantiradi; boshlang'ich ta'limning Davlat ta'lim standarti, malaka talablari, o'quv dasturlari, raqobatbardosh variativ dasturlar, ilmiy metodik ta'minoti (darslik, o'qituvchi kitobi, ish daftari, multimedia ilovalar, didaktik materiallar va boshqa), baholashning milliy formati va mezonlari, texnologiyalari, metodikasi yaratiladi; maktabgacha ta'lim tashkiloti, umumiy o'rta ta'lim, professional ta'lim va oliy ta'lim tizimlarida o'qitilayotgan boshlang'ich ta'limning o'zaro integratsiyasiga erishiladi; STEAM (Science – tabiiy fanlar, Technology – texnologiyalar, Engineering – muhandislik, Art – san'at, Mathematics – matematika) ta'limini joriy etish orqali maktab o'quvchilarining fanlar integratsiyasiga qurilgan savodxonlik darajasini oshiradi¹;

boshlang'ich ta'limni o'qitish – maktab bitiruvchilaradining ilmiy-texnik savodxonligini, ilk muhandislik ko'nikmalarini va kompetensiyalarini shakllantirish, shu bilan birga, zamonaviy texnik tizimlar va texnologiyalardan professional darajada foydalanish, loyihalashtirish va texnik tizimlarni boshqarishni o'zlashtirish imkonini beradi;

boshlang'ich ta'lim umumiy o'rta ta'lim tizimida asosiy integratsion mexanizm vazifasini bajaradi, tabiiy, ilmiy-texnik, texnologik, tadbirkorlik va gumanitar fanlar doirasida olgan bilimlarini meta-fan darajasida qo'llashni o'rgatadi va umumiy o'rta ta'limning amaliy jihatlarini kuchaytirishga yordam beradi. Boshlang'ich ta'limni o'qitishning konseptual asoslari sifatida shuni qayd etish joizki, boshlang'ich ta'limni zamonaviy talablar asosida o'rganish maktab

¹ Chemekov V.N., Krilov D.A. STEM – noviy podxod k injenernomu obrazovaniyu // Vestnik Mariyskogo gosudarstvennogo universiteta. 2015. № 12. S. 59-64.

bitiruvchilarida: "Umumiy o'rta ta'lim sifatini oshirish: mazmun, metodologiya, baholash va ta'lim muhiti" onlayn ilmiy-amaliy konferensiya materiallari texnologiyalarni o'zgartirish jarayonida tushunish, qo'llash, nazorat qilish, mukammallashtirish va baholash; loyihalashtirish, izlanish, boshqarish kabi universal faoliyatni o'zlashtirish; qarama-qarshiliklar masalasini yechish mahoratini namoyon qilish orqali samarador va to'g'ri texnologiyalarni tanlash; nostandart fikrlash va faoliyat yuritish ko'nikmasini shakllantirish orqali yangi mahsulot, xizmatlar va mehnatga ta'sir o'tkazishning yangi uslublarini yaratish va h.k. Ta'lim jarayonida har xil kasbiy ko'nikmalarni egallash orqali mustaqil hayotda zarur bo'ladigan bo'lajak kasbni to'g'ri tanlash; mehnat qilish, yangi bilimlarni egallash, mukamallikka erishish uchun o'z ustida mustaqil ishlash va amaliy faoliyat yuritish; tez o'zgaradigan iqtisodiy, siyosiy, ijtimoiy sharoitlarga moslashuvchan, noaniq vaziyatlarda mustaqil ta'lim olishga tayyor o'quvchi-yoshlarni tarbiyalash.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Boltaboyev S.A., Magdiev O.SH. Mehnat va kasb ta'limi metodikasidan amaliy mashg'ulotlar (Metodik qo'llanma). T.: TDPU, 2002.
2. Begimqulov U.SH. Pedagogik ta'lim jarayonlarini axborotlashtirishni tashkil etish va boshqarish nazariyasi va amaliyoti.: Ped.fan.dokt. ... diss. avtoref. - T.: 2007. - 37 b.
3. Dyachenko, V. K. Kollektivniy sposob obucheniya: didaktika v dialogax / V. K. Dyachenko. – M. : Narodnoye obrazovaniye, 2004.
4. Frolov A.V. Rol STEM-obrazovaniya v «novoy ekonomike» SSHA // Voprosi novoy ekonomiki. 2010. № 4 (16). S. 80-90.
5. Hasanboyeva O., Hasanboyev J., Hamidov H. Pedagogika tarixi: O'quv qo'llanma.- T.:№O'qituvchi, 1997. - 248b.

AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
international scientific journal
4-son

Nashr qilingan sana: 29.06.2024.
Shrift: "Times New Roman".

“ACADEMIC JOURNAL” MCHJ
Manzil: 700096, Toshkent shahri, Chilozor tumani, Bog‘iston ko‘chasi, 116/6.
www.ajeruz.com, info@ajeruz.com, +998950457172